

165см)мали гібриди Кий, Красень, Ной, Оскіл, Харківський 49, Псьол, Світоч. Вивчаючи апробаційні ознаки встановлено що 6 гібридів мали випуклу форму кошика, 4 (Красень, Кий, Ной, Харківський 49)- злегка випуклу, 2 (Оскіл, Світоч)- неправильну випуклу і 2 (Всесвіт, Ясон)- плескату. Діаметр кошика найбільший у Харківський 49, Ясон, Ной, Ковчег, Кий, Еней, дещо меншими – Красень, Оскіл, Псьол, Світоч, Ант, Всесвіт, Дарій, Сівер. Досліджуючи особливості сім'янки відзначено, що чорновугільний колір мають 7 гібридів та 7 темно-смуғастий. Найбільшу масу 1000 сім'янок мають 3 гібриди Ковчег, Всесвіт, Харківський 49,63:68:65 г, а найменшу – Ант та Псьол 59:56 г, Найбільша лущинність у гібридів Ант, Світоч та Сівер від 23-24 %, відповідно найменша у гібриду Еней 20-21 %. Серед досліджуваних об'єктів панцерність виявлена у всіх гібридів та найбільш виражена у Сівер, Ковчег та Еней, відповідно 99,9 %.

Отже, враховуючи цінність культури слід поповнювати асортимент сортів, що вплине на збільшення урожайності соняшнику. Проведені експериментальні дослідження апробаційних особливостей соняшника є надзвичайно актуальними, мають практичне значення і потребують подальшого вивчення.

Література

1. Кириченко В.В.,Петренко В.П.,Кривошеєва О.В.,Рябчун В.К.,Маркова Т.Ю. Ідентифікація морфологічних ознак соняшнику (*Helianthus L.*)- Харків,ІР ім. В.Я. Юр'єва УААН, 2007. – 78 с.
2. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. — 2-е видання, виправлене. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 808 с.
3. Майсурян Н.А., Єщенко В.О. Основи наукових досліджень в агрономії: Підручник. — К.: Вища школа, 1994. — 334 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ АПРОБАЦІЙНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЇ В УМОВАХ С. ВЕПРИК ГАДЯЦЬКОГО РАЙОНУ

*Оніпко В.В., Гнатенко С.С.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

На сучасному етапі розвитку агропромислового комплексу України соя, як цінна білково-олійна культура, яка має широкий спектр використання в кормо виробництві, на харчові, технічні цілі і медицині, здобуває зараз виключне значення. Ця культура відрізняється унікальною сукупністю ознак якості зерна, має достатньо високу продуктивність, широкий ареал розповсюдження і характеризується високою економічністю виробництва [1]. По багатству й розмаїтості хімічних компонентів, що містяться в зерні, їй немає рівних серед всіх польових сільськогосподарських культур. Головне - це високий (до 45%) вміст білка в зерні. Але саме дивне те, що в даному випадку кількість сполучається з якістю. По амінокислотному складу соєвий білок із всіх рослинних білків найбільш близький до білка яєць, м'яса й молока. У ньому є всі незамінні амінокислоти, що є необхідними "цеглинками" при утворенні власного білка людськими та тваринними організмами. Вміст у білку сої незамінних амінокислот лізину, треоніну, лейцину, фенілаланіну в 1,5 рази більше, валіну й ізолейцину на 7%, триптофану - на 21% вище ніж передбачено стандартом на якість білка ФАО Всесвітньої організації охорони здоров'я. Але не тільки по амінокислотному складу цінний білок сої, а також по своїй високій розчинності й легкій засвоюваності. Другим основним компонентом соєвого зерна є олія, вміст якої коливається залежно від сорту й умов вирощування в межах 18-27% [3].

Одним із важливих напрямків розширення вирощування і використання

сої є створення її нових високопродуктивних, скоростиглих та високоякісних сортів з підвищеною адаптивністю, орієнтованих на отримання повноцінних харчових продуктів та технологічної сировини рослинного походження. У виробничих умовах сорти сої забезпечують одержання урожаю насіння до 0,32 – 0,36 кг/м² при дотриманні технології вирощування, що було досліджено на присадибній ділянці с. Веприк Гадяцького району.

Вибір теми експериментальних робіт обумовений великим значенням сої, як харчової так і промислової культури, а також невеликою кількістю літературних джерел про впровадження нових перспективних сортів в умовах району дослідження. Експериментальна робота здійснювана у 2008 р. в умовах с. Веприк, Гадяцького району. Ґрунтовий покрив району дослідження обумовлений помірним континентальним кліматом, лісовою та степовою рослинністю. Клімат регіону характеризується помірно холодною зимою і помірно теплим літом, середньою вологістю повітря і достатньою кількістю опадів. Середня температура повітря зимових місяців (грудень-лютий) – - 6...-8°C, весняних (березень – травень) – +7 ... + 9°C, літніх (червень – серпень) – + 19 ... +21°C, осінніх (вересень – листопад) – + 7 ...- 7°C. При виборі об'єктів у експерименті враховувалося, що основні площі посіву сортів сої (Романтика, Мрія, Фея) розташовані у Харківській, Полтавській, Дніпропетровській, Сумській, Вінницькій, Кіровоградській та інших областях, усі інші сорти перспективні та районовані в зоні долідження. Апробаційні особливості оцінювалися за загальноприйнятою методикою по сортовивченню бобових культур Н. А. Майсурян [2].

У результаті сортовивчення було досліджено апробаційні особливості сортів, а дані відображено в таблиці.

Аналіз даних таблиці свідчить, що усі досліджувані сорти мають овально-кулясту форму зерна. Найбільше за розміром зерно відмічено у сортів Мрія, Горизонт, Версія, відповідно 10,8:11,3:10,5 мм. Вивчаючи морфологічні ознаки зерна встановлено, що з досліджуваних дев'яти сортів, чотири (Романтика, Мрія, Горизонт, Фея) мають ясно-жовтий колір зерна, іноді з зеленуватим відтінком, а інші п'ять (Харківська зернокармова, Східна, Скеля, Верся, Величава) - жовтий.

Фенотипічні особливості зерна досліджуваних сортів сої

№ п/п	Сорт	Розмір зерна, мм	Форма зерна	Колір зерна	Колір несінневого рубчика	Маса 1000 зернин, г	Урожайність, кг/м ²
1.	Харківська зернокармова	Середнє 7,8	Овально-куляста	Жовтий з зеленуватим відтінком	Чорний	150-160	0,27
2.	Романтика	Середнє 8,3	Овально-куляста	Ясно-жовтий	Темно-коричневий з вічком	150-160	0,32
3.	Мрія	Велике 10,8	Овально-куляста	Ясно-жовтий	Коричневий	160-170	0,33

4.	Горизонт	Велике 11,3	Овально- куляста	Ясно- жовтий з зеленуватим відтінком	Кольору оболонки	170-180	0,3
5.	Фея	Середнє 8,0	Овально- куляста	Ясно- жовтий з зеленуватим відтінком	Коричневий з вічком	150-160	0,37
6.	Східна	Середнє 9,9	Овально- куляста	Жовтий	Кольору оболонки	160-170	0,28
7.	Скеля	Середнє 9,8	Овально- куляста	Жовтий	Кольору оболонки	160-170	0,3
8.	Версія	Велике 10,5	Овально- куляста	Жовтий	Коричневий	160-170	0,29
9.	Величава	Середнє 8,6	Овально- куляста	Жовтий	Кольору оболонки	150-160	0,29

Було відмічено, що у сорту Харківська зернокормова колір насінневого рубчика – чорний, у сортів Романтика, Мрія, Фея, Версія - коричневий, та в останніх чотирьох – кольору оболонки. Найбільшу масу 1000 зернин має сорт Горизонт – 170-180 г, це обумовлено великим розміром зерна (11,3 мм), у всіх інших сортів середня маса 1000 зернин становить від 150 до 170 г.

Підбір найбільш перспективних сортів у значній мірі визначає раціональне використання мінеральних ресурсів, правильну організацію праці, та отримання найбільш високого урожаю. Враховуючи цінність культури слід поповнювати асортимент сортів сої культурної. Дані дослідження по вивченню апробаційних особливостей нових перспективних сортів сої є надзвичайно актуальними, мають практичне значення і потребують подальшого вивчення.

Література

1. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. — 2-е видання, виправлене. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 808 с.
2. Майсурян Н.А., Єщенко В.О. Основи наукових досліджень в агрономії: Підручник. — К.: Вища школа, 1994. — 334 с.
3. Поздняков В.Г. Экономические и технологические аспекты производства сои. — М.: Высшая школа, 1990. — 554 с.

ВИВЧЕННЯ АПРОБАЦІЙНИХ ОЗНАК СОРТІВ ТА ГІБРИДІВ ВИДУ CUCUMIS SATIVUS L. В УМОВАХ С. ГАВРОНЦІ ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ

Оніпко В.В., Кожевнікова Т.Є.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

По вирощуванню серед усіх овочевих в Україні огірок займає третє місце після томата і капусти. Батьківщиною виду *Cucumis sativus* L. вважається Індія і Індонезія – там і сьогодні зустрічається велике різноманіття дикого огірка Хардвіка з дуже гіркими плодами [4]. На сьогоднішній день селекціонерами створено велику кількість сортів і гетерозисних гібридів з різними строками дости-